

Molde brann- og redningstjeneste Forebyggende avdeling
Att. Horneland
Rådhusplassen 1
6413 MOLDE

Bruk av tvangsmidler - videre oppfølging. Svar på henvendelse

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) viser til e-poster av 26. oktober-, og 14. og 15. november 2017 fra Molde brann- og redningstjeneste v/ Horneland. Vi viser videre til DSBs foreløpige tilbakemelding ved e-post fra Blakseth av 14. november 2017 og til etterfølgende telefonsamtaler i saken.

Spørsmålet gjelder bruk av reaksjonsmidler med hjemmel i brann- og eksplosjonsvernloven overfor personer i deres privatbolig. Bruk av reaksjonsmidlene forutsetter at brann- og redningsvesenet har hjemmel i brann- og eksplosjonsvernloven til å gjennomføre tilsyn.

Vi beklager lang saksbehandlingstid.

Bakgrunn/problemstilling

I henvendelsen til DSB fremkommer det at Molde kommune er bekymret for brannsikkerheten i en borettslagsleilighet, som er eid og bebodd av en eldre dame med *psykiske/kognitive* utfordringer. Hjemmebesøk bekreftet at leiligheten var overfylt av gjenstander og søppel samtidig som det var uforsvarlig bruk av varmekilder. Det opplyses at beboer er samtykkekompetent, men at hjemmetjeneste, pårørende og fastlege er bekymret for brannsikkerheten.

Brannvesenets representanter oppnådde ikke forståelse for brannfaren i dialog med beboer ved besøk som beboer samtykket til.

I oversendelsen til DSB fremkommer det videre at kommuneoverlege og kommuneadvokat i Molde har vurdert at reaksjonsbestemmelsene i brann- og eksplosjonsvernloven om pålegg, tvangsmulkt og tvangsgjennomføring jf §§ 37, 39 og 40 kan anvendes i den konkrete sak.

Det presiseres at vurderingen under er generell. DSB er ikke forelagt noen saksdokumenter fra Molde brann- og redningstjeneste.

Betydningen av DSBs uttalelse for den konkrete saken må vurderes av Molde brann- og redningstjeneste.

DSBs vurdering av hjemmel for tilsyn i bolig

Det er kommunen, oftest ved brann- og redningsvesenet, som er lokalt tilsynsmyndighet etter brann- og eksplosjonsvernloven. Kommunen kan føre tilsyn med private boliger etter brann- og eksplosjonsvernloven § 13, 4. ledd. Det er likevel viktig å være oppmerksom på at å føre tilsyn etter denne bestemmelsen krever lokal forskrift eller enkeltvedtak. Det foreligger altså ingen generell hjemmel til å føre tilsyn i alle boliger.

Som kjent er lovens hovedsystem at det skal føres tilsyn med særskilte brannobjekter etter § 13 første og annet ledd. Kommunen skal føre fortegnelse over disse, dvs. objekter som kan medføre tap av mange liv eller store skader på helse, miljø eller materielle verdier. Disse objektene skal det føres tilsyn med etter konkrete lokale vurderinger av risiko. Dette følger direkte av loven og krever ingen forskrift eller enkeltvedtak.

Lovgiver har likevel åpnet for at det også kan føres tilsyn med andre byggverk etter § 13, 4. ledd. Det er uheldig at tilsyn med private boliger ikke er vurdert i forarbeidende til loven, men slik loven er formulert finner vi ingen holdepunkter for å komme til at bestemmelsen ikke også gjelder boliger i privat eie. I vår forvaltningspraksis har vi heller ikke innskrenket bestemmelsen til ikke å omfatte private boliger.

Vi er likevel klare på at bruken av tilsyn for denne type objekter må vurderes konkret og kritisk i hvert enkelt tilfelle. Loven krever at det etableres et ytterligere grunnlag for tilsyn enten som et enkeltvedtak eller i en lokal forskrift. Både vedtak og forskrift må begrunnes. I begrunnelsen må det foretas konkrete vurderinger av formål og forholdsmessighet, og det bør også gjøres en vurdering av hensiktsmessighet, måloppnåelse, ressursbruk mm. Forholdsmessighetsvurderingen må ha for øye balansen mellom de beskyttede individuelle interessene på den ene siden og de legitime samfunnsbehovene som begrunner tilsynet på den andre.

Vurderingen av forholdsmessighet er juridisk sett uttrykt i et prinsipp om proporsjonalitet. Enkelt forklart må det være en sammenheng mellom virkemiddel og mål. Reduksjon av sannsynligheten for brann og konsekvensen av brann må være formålet med tilsynet. Dersom det lages en forskrift eller fattes et enkeltvedtak for tilsyn, skal tilsynet kun gjelde de krav som fremkommer av brann- og eksplosjonsvernloven og forskrifter til loven. Det er altså brannrisikoen som begrunner tilsynet, ikke andre hensyn som for eksempel rene helsemessige forhold.

Dersom det utarbeides forskrift eller fattes enkeltvedtak om tilsyn og tilsynet gjennomføres, må dette følges opp med tilsynsrapport og eventuelle pålegg og bruk av reaksjonsmidler etter brann- og eksplosjonsvernloven dersom avvik ikke lukkes.

Ved vurdering av reaksjonsmidler må det også vurderes om det er forholdsmessighet mellom avviket og reaksjonen og hvor hensiktsmessig reaksjonen er for å påse at avvik lukkes. Avvikene i private boliger vil ofte være konkrete, for eksempel manglende røykvarsler eller slukkeutstyr, og forholdsvis enkle å lukke. Det anbefales i mange tilfeller å konferere med helse før man velger tiltak, se også kapittel 3.2.5 vedrørende tvangsrydding, i "Veiledningen for samarbeid mellom kommunale tjenesteytere for risikoutsatte grupper".

Tilsyn i boliger og bruk av reaksjonsmidler vil i de fleste tilfeller kunne fremstå som uforholdsmessige og vil ofte være lite ressurseffektive. Andre virkemidler vil normalt være mer effektive, for eksempel bruk av informasjons- og motivasjonstiltak. I de aller fleste tilfeller vil både tilgangen til boligen og utbedring av feil kunne skje gjennom frivillighet/samtykke. Ved å jobbe tillitsskapende og etablere god relasjoner til bruker, kan kommunen få gjennomført brannforebyggende tiltak som bruker i utgangspunktet ikke samtykket til. Pårørende, en vaktmester i borettslaget eller andre som bruker har tillit til, kan være viktige samarbeidsaktører i det tillitsskapende arbeidet.

Det kan også nevnes at det foreligger privatrettslige virkemidler i boligsammenslutninger som også kan benyttes dersom en leietaker eller eierseksjonssameier misligholder sin avtale med sameiet/borettslaget.

Utover kravene som følger av brann- og eksplosjonsvernloven er det også andre regelverk som retter seg mot de risikoutsatte gruppene, og som direkte eller indirekte skal ivareta brannsikkerheten deres. Brann-

og eksplosjonsvernloven retter seg i større grad mot virksomheter og bygninger enn for eksempel helse- og omsorgslovgivningen, som er mer individrettet. Både brann- og helseregelverk skal bidra til ivaretagelse av liv og helse. Det vil likevel være situasjoner der personer velger å bo under forhold som kan medføre brannrisiko, uten at kommunen i alle tilfeller har virkemidler til å minimere risikoen gjennom sanksjoner eller vedtak.

DSB peker på at samarbeid mellom ulike kommunale tjenester er viktig for å forebygge brann hos risikoutsatte grupper og viser til veileder utarbeidet av DSB og Helsedirektoratet. Veilederen tar blant annet for seg kommunens ansvar og oppgaver, og viser eksempler på bruk av tvangsbestemmelser i helseregelverket. Veilederen har også forslag og gode eksempler til hvordan kommunene kan jobbe med brannsikkerhet overfor risikoutsatte grupper.

DSB og Helsedirektoratet jobber sammen for å ytterligere forsterke veiledningsarbeidet overfor kommunene på dette feltet, blant annet gjennom kommende kampanjer og opplæringsopplegg til ansatte i helse og brann.

<https://www.dsb.no/veiledere-handboker-og-informasjonsmaterie//samarbeid-mellom-kommunale-tjenesteytere-om-brannsikkerhet-for-risikoutsatte-grupper/>

Med hilsen
for Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap
Forebygging og sikkerhet

Anne Rygh Pedersen
avdelingsdirektør

Anders Leonhard Blakseth
sjefingeniør

Dokumentet er godkjent elektronisk.